

RUDOLF SLABY, BASCÒFIL TXEC

Henrike KNÖRR
Universitat del País Basc
Reial Acadèmia de la Llengua Basca / Euskaltzaindia

Fa cinquanta anys que va morir el lingüista txec Rudolf Jan Slaby (1885-1957). La majoria de la gent que utilitza un dels millors diccionaris d'alemany i castellà, el Slaby-Grossman, no sap que un dels dos autors d'aquesta obra (primera edició 1932), Slaby, fou un lingüista, i extraordinari. Tampoc no sap que era un bascòfil convençut. És una llàstima que el diccionari gairebé no parla dels dos lexicògrafs.

Rudolf Slaby va néixer a Cernosice (Bohèmia) el 25 de gener de 1885. Fou un home molt llegit i amb uns interessos d'allò més variats, destacat romanista, eslavista i germanista, intel·lectual brillant, d'una laboriositat increïble, rector de la Universitat de Praga, membre corresponent de la Reial Acadèmia Espanyola, de l'Acadèmia Argentina de la Llengua i de l'Acadèmia de la Llengua Basca, i pont entre el seu país i molts pobles i cultures.

L'esclat de la I Guerra Mundial el 1914 va sorprendre Slaby a Espanya, en un viatge d'estudis. A causa de la impossibilitat de tornar al seu país, es va establir a Catalunya i el 1922 la Universitat de Barcelona li va concedir la *uenia docendi*, principalment per a l'ensenyament de les llengües eslavas. Des de 1921 va ser col·laborador de Enciclopedia Espasa. Va traduir al txec obres de Guimerà, Rusiñol, Adrià Gual i altres. Al castellà les traduccions són més de cent, principalment txeques, però també eslovaques, poloneses, russes, etc., i d'autors anglesos (com Dickens) i suecs (Selma Lagerlöf). També es va encarregar de la majoria dels articles sobre Espanya i Iberoamèrica de l'enciclopèdia txeca Otto; entre d'altres, va redactar l'entrada *Bascos*. També hem de destacar que Slaby va ser un defensor fervent de la II República espanyola; n'elogiava sobretot la política desplegada en l'àmbit de la cultura i l'educació.

Rudolf Slaby va sentir curiositat per la llengua basca i va entrar en contacte amb Resurrección María Azkue, el primer president de l'Euskaltzaindia. Entre Slaby i Azkue va néixer una estreta amistat, que es va plasmar, per exemple, en la traducció d'Azkue de l'himne nacional txec i la inclusió del *Gernikako Arbola*, el nostre himne nacional, en un concert organitzat a Praga el 1935 per l'Institut Espanyol i Iberoamericà de la ciutat. Al peu de la traducció amb la partitura, document que es conserva a Euskaltzaindia, llegim en castellà: «Traducció de R.M. de Azkue a ruego de su amigo Rodolfo Slaby». Hi ha un munt d'articles publicats en aquella època que reflecteixen l'estima de Slaby cap a Bascònia.

L'any 1935, l'Euskaltzaindia el va nomenar membre corresponent agraïnt així la seva tasca. Uns anys més tard, en la trista etapa comunista del seu país, també fou nomenat membre de l'Instituto Americano de Estudios Vascos, entitat amb seu a Buenos Aires.

Rudolf Jan Slaby va morir el 2 de juliol de 1957. Fou enterrat al cementiri Olsany de Praga. A la tomba hi ha inscrit el text següent, que hem traduït:

Prof. Dr. Rudolf Slaby

Hispanista txec
Rector de la Universitat
Professor lliure de la Universitat de Barcelona
Membre corresponent de les acadèmies espanyola,
argentina i basca
1885-1957.

A un costat de la tomba hi figuren aquestes paraules (de Calderón de la Barca?):

Velar se debe a la vida
De tal suerte
Que vida quede
En la muerte.